

STANJE NA PODROČJU PREPOVEDANIH DROG v Sloveniji 2023

Stanje na področju prepovedanih drog v Sloveniji 2023

– povzetek publikacije v slovenskem jeziku

Urednice: Mateja Jandl, Ada Hočevar Grom, Andreja Drev, Andreja Belščak Čolaković, Ines Kvaternik, Nejc Havaši

Tehnična urednica: Živa Žerjal

Oblikovanje: Nina Radovič

Besedilo ni lektorirano.

Izdajatelj: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana

Elektronski izdaja

Elektronski vir: <https://nijz.si/publikacije/stanje-na-podrocju-prepovedanih-drog-v-sloveniji-2023/>

Leto in kraj izdaje: Ljubljana, 2024

ISSN 2232-5751

Kazalo

Zakonodaja in politike na področju drog	3
Zakonodajni okvir	3
Novosti na področju zakonodaje	4
Politike na področju drog	5
Uporaba drog	7
Uporaba drog med prebivalci Slovenije	7
SI-PANDA	8
Uporaba drog v šolski populaciji	9
Uporaba drog v različnih ciljnih skupinah	9
Uporaba drog v zaporih	11
Zdravstvene posledice, povezane z uporabo drog	11
Z drogami povezane nalezljive bolezni	11
Zastrupitve s prepovedanimi drogami	12
Smrti, povezane z uporabo drog	14
Odgovori na zdravstvene posledice	16
Preventiva	16
Zdravljenje	19
Zmanjševanje škode	21
Trg s prepovedanimi drogami	23
Viri in literatura	28
Kazalo tabel	28
Kazalo slik	29

Zakonodaja in politike na področju drog

Zakonodajni okvir

Področje kriminalitete, povezane z drogami, v Sloveniji urejata Kazenski zakonik in Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami. Prvi ureja kazniva dejanja, drugi pa večino prekrškov na področju prepovedanih drog v Republiki Sloveniji.

Prekrške, povezane s proizvodnjo in prometom s prepovedanimi drogami ter posestjo prepovedanih drog, določa Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD). Podrobneje to področje razčlenjuje tudi Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog, ki določa, katere droge so v Sloveniji prepovedane in jih razvršča v 3 skupine glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi, ki je lahko posledica njihove zlorabe. Postopek za odločanje o prekrških je določen z Zakonom o prekrških. Predvidene kazni za prekrške v Sloveniji so globe. V kolikor so izpolnjeni tudi določeni drugi kriteriji, je mogoče globo nadomestiti z delom v splošno korist ali korist samoupravne lokalne skupnosti.

Kazniva dejanja v Sloveniji, kot omenjeno, določa Kazenski zakonik (KZ). Znotraj slednjega sta v povezavi z drogami opredeljeni naslednji dve kaznivi dejanji:

- Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog (186. člen KZ) in
- Omogočanje uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu (187. člen KZ). Kazni za prepovedana dejanja po 186. členu KZ so glede na opredeljeno posamezno dejanje v členu lahko zaporna kazen v trajanju od najmanj 6 mesecev do 15 let, v vseh primerih pa odvzem prepovedanih drog, nedovoljenih snovi v športu in pripomočkov za njihovo uživanje. Odvzamejo se tudi prevozna sredstva, uporabljena za prevoz in hrambo drog ali nedovoljenih snovi v športu, če imajo za prevoz in hrambo drog ali nedovoljenih snovi v športu posebej prirejene prostore, ali če je njihov lastnik vedel ali bi bil moral vedeti, da bodo uporabljena za tak namen. Kazni za dejanja po 187. členu KZ pa so, glede na opredeljeno posamezno dejanje v členu, zaporna kazen v trajanju od najmanj 6 mesecev do 12 let, v vseh primerih pa prav tako odvzem prepovedanih drog, nedovoljenih snovi v športu in pripomočkov za njihovo uživanje.

Novosti na področju zakonodaje

Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog

Sprememba in dopolnitev Uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog je bila sprejeta 19.1.2023 (Uradni list RS, št. 8/23). Uredba je začela veljati 15 dni po tem datumu. V seznam skupine I je bilo dodanih 68 novih snovi: BRORPHINE, METONITAZENE, EUTYLONE, 1cP-LSD, 1P-LSD, 25B-NBOH, 3-MeO-PCE, 3-Me-PCP, ADB-BUTINACA, 5F-Cumyl-PeGaClone, 5-HO-DMT (BUFOTENIN), ADB-4en-PINACA, BZO-4en-POXIZID, METHALLYLESCALINE, 3-HO-PCP, 4-Cl-ALFA-PVP, METHOXPROPAMINE (MXPr), ETAZEN (ETODESNITAZENE), METHOXISOPROPAMINE (MXiPr), ALFA-D2PV, 3-Cl-PCP, 4-HO-MALT, MIPT, 5Cl-AMT, 4Cl-MAR, 4Br-MAR, ETONITAZEPYNE, BUTONITAZENE, 4-HO-DPT, DIPIPANONE, 3-CHLOROPHENMETRAZINE (3-CPM), 4-HO-EPT, DMXE (DEOXYMETHOXETAMINE), O-PCE (N-ETHYLDESCHLOROKETAMINE), AL-LAD, HXE (HYDROXETAMINE), BOH-2C-B, BOH-PHP, ALFA-PCYP, 5F-EDMB-PICA, 5-Br-DMT, 5-Cl-DMT, BENOCYCLIDINE (BTCP), 5B-AKB48, FLUNITAZENE, AP-238, 4F-3Me-ALFA-PVP, 4-AcO-DMT, MDMB-INACA, 5F-EMB-PICA, NOOPEPT, N-BUTYL PENTYLONE, MDMB-5Br-INACA, ADB-D-5Br-INACA, 3,5-ADB-4en-PFUPPYCA, 5,3-ADB-4en-PFUPPYCA, FLUORODESCHLOROKETAMINE (FDCK), ADB-FUBIATA, ADB-5Br-INACA, 4-MPD (4-METHYLPENTEDRONE), FUB-144, BMDP, BK-2C-B, 4-FLUOROETHYLPHENIDATE, ALD-52, 4-CDC, ETH-LAD, DIPENTYLONE in 2C-B-Fly.

V seznam skupine II sta bili dodani dve novi snovi: NORFLUDIAZEPAM in FENIBUT.

Predlog osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami

Skupina poslancev je vložila Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami. Predlog je bil obravnavan na 17. redni seji Odbora za zdravstvo Državnega zbora (17. 2. 2022).

Osnovni namen osnutka predloga zakona je bil vzpostaviti ustrezen besednjak, kot ga predpisujejo mednarodne konvencije, in sicer jasno vsebinsko in terminološko razlikovati med „konopljo“ - kulturno rastlino iz rodu Cannabis, in „kanabisom“ - drogo, ki jo je mogoče pridobiti iz nje. Navedeno bi po mnenju poslancev, ki so predlagali predlog, pripomoglo k vzpostavitvi sistema gojenja in pridelave konoplje v medicinske namene v Sloveniji.

V zvezi s predlogom zakona je Vlada Republike Slovenije izrazila naslednje mnenje: Predlog zakona ne rešuje celovito problematike konoplje v Sloveniji. Rešitve v predlogu zakona niso v skladu z Enotno konvencijo o prepovedanih drogah iz leta 1961 in Konvencijo Združenih narodov proti nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami in psihotropnimi snovmi iz leta 1988, ki določata, da mora biti ureditev takšna, da preprečuje zlorabo konoplje, odtok v nezakonito trgovino in negativne vplive na zdravje ljudi. Ureditev v predlogu zakona ne izpolnjuje teh zahtev in bi lahko imela v primeru sprejetja predloga zakona pomemben negativen vpliv na javno zdravje.

Glede na navedeno je Odbor za zdravstvo Državnega zbora ugotovil, da predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami ni primeren za nadaljnjo obravnavo.

Tobak

Zakon o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (Ur. l. RS, št. 9/2017 in 29/2017), ki vključuje veliko večino ukrepov nadzora nad tobakom, se v zadnjem letu ni spremenil. Tudi Zakon o trošarinah (Ur. l. RS, št. 47/2016, št. 92/2021, št. 192/2021 in št. 140/2022) se v zadnjih dveh letih v delih, ki se nanašajo na trošarine, ni spreminjal za tobačne in sorodne izdelke. V začetku leta 2023 je bil pripravljen predlog sprememb Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov s strani Ministrstva za zdravje. Predlog vključuje določbe iz Delegirane direktive Komisije (EU) 2022/2100 o preklicu nekaterih izjem v zvezi z ogrevanimi tobačnimi izdelki in vključuje tudi pomembne nacionalne ukrepe: prepoved vseh arom v elektronskih cigaretah, razen nekaterih arom tobaka; izenačitev regulacije tekočin za elektronske cigarete z in brez nikotina; ukinitve namenskih kadilnic kot izjem pri prepovedi kajenja v zaprtih javnih in delovnih prostorih v naslednjih 5 letih; ureditev nikotinskih vrečk kot povezanih izdelkov; sistem odobritve za prihodnje nove tobačne/nikotinske izdelke. Predlog je še v obravnavi, ki naj bi bila dokončana do konca leta 2023.

Politike na področju drog

V Sloveniji je trenutno v veljavi Resolucija o nacionalnem programu na področju drog za obdobje 2023–2030 (ReNPPD23–30), katere krovni cilj je zmanjšati in omejiti tveganja in škodo, ki jo za posameznika, družino in družbo predstavlja raba prepovedanih drog.

Evalvacija Nacionalnega programa na področju prepovedanih drog 2014-2020

V okviru pripravljanih aktivnosti za Nacionalni program na področju prepovedanih drog 2023 – 2030 je bila izvedena evalvacija Nacionalnega programa na področju prepovedanih drog za obdobje 2014–2020, ki jo je izvedla Zveza nevladnih organizacij s področja drog in zasvojenosti. Iz slednje izhaja, da ima Slovenija relativno dobro razvejano mrežo različnih programov, ki delujejo na področju preventive, zdravljenja, reintegracije, zmanjševanja škode ter zagovorništva in delovanja v javnosti. V obdobju med 2014 in 2020 so bili vzpostavljeni številni novi programi pomoči na področju dela z mladimi, kjer pa potrebe še vedno močno presegajo ponudbo. Zelo podobno je stanje tudi na področju programov, 5 namenjenih posebej ranljivim skupinam uporabnikov, kot so: starejši uporabniki, brezdomni, uporabniki s pridruženimi težavami v duševnem zdravju, ženske uporabnice, družine z otroki, ki v zelo veliki meri ostajajo zunaj dosega obstoječih služb in programov. V tem obdobju se je intenzivno krepilo povezovanje zdravstvenega in socialnega varstva, kar je rezultiralo tudi v nadgradnji mreže mobilnih enot. Izkazale so se potrebe po krepitvi programov zdravljenja in socialne reintegracije in širitvi njihovega dostopa. Evalvacija izvedbe operativnega programa »Mobilnih enot« je pokazala, da je projekt omogočil vzpostavitev številnih novih

storitev in aktivnosti, ki jih med drugim predvideva tudi nacionalni program na področju drog in so namenjene različnim skupinam uporabnikov: mladim v nočnem življenju, abstinentom v času reintegracije, abstinentom v fazi zdravstvene rehabilitacije, uporabnikom substitucijske terapije ter drugim aktivnim uporabnikom prepovedanih drog.

Javni izdatki na področju drog

Večina delovanja na področju prepovedanih drog je v Sloveniji financirana iz državnega proračuna in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Finančna sredstva se pridobivajo tudi iz različnih fundacij, prispevajo pa jih tudi slovenske občine, ki izvajalcem pomagajo pridobiti tudi ustrezne prostore za izvajanje programov (Tabela 1).

Tabela 1: Zbirni podatki porabljenih sredstev za področje drog v letu 2022

FINANCER	ZNESEK (€)
Občine Sofinanciranju programov na področju drog (121 občin od 212)	1.072.672,04
FIHO Programi na področju prepovedanih drog	1.368.807,87
Urad za mladino Programi organizacij na področju mladinskega dela	18.650,00
ZZZS Delovanje Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, vključno s stroški substitucijskih zdravil	5.913.554,00
NIJZ Aktivnosti na področju reševanja problematike drog vključno z nakupom materiala za varno injiciranje drog	634.981,85
MZ Reševanje problematike drog	1.153.548,60
MDDSZEM Socialnovarstveni programi na področju prepovedanih drog	4.507.717,90
MNZ Ukrepi na področju zmanjševanja ponudbe	768.485,27
Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij Usposabljanje osebja na področju prepovedanih drog	12.600,00
Zavod RS za šolstvo Raziskovalne in izobraževalne aktivnosti na področju prepovedanih drog	16.050,00
Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana Delovanje Centra za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog	2.801.699,00
SKUPAJ	18.268.766,53

Vir: Poročila financerjev

Ocenimo lahko, da je skupen znesek za reševanje problematike drog v Sloveniji v letu 2022 znašal **18.268.766,53** evrov.

Podatki o zneskih so bili pridobljeni od financerjev. Iz poročil nekaterih sofinancerjev je bilo razbrano, da sofinancirajo različne programe oziroma organizacije kot celoto in ni mogoče oceniti, koliko od teh sredstev se je znotraj organizacije namenilo izključno za aktivnosti na področju prepovedanih drog. Poleg tega so zgoraj navedeni podatki o financiranju pridobljeni samo iz dostopnih poročil, zato je skupni znesek okvirna ocena.

Uporaba drog

Uporaba drog med prebivalci Slovenije

Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah 2018

Nacionalni inštitut za javno zdravje je v letu 2018 izvedel drugo Nacionalno raziskavo o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog med prebivalci Slovenije v starosti 15-64 let. Po podatkih raziskave je 21 % prebivalcev Slovenije že kdaj v življenju uporabilo katero izmed prepovedanih drog, najbolj razširjena prepovedana droga ostaja konoplja, ki jo je že kdaj v življenju uporabilo 20,7 % prebivalcev Slovenije. Ekstazi je že kdaj v življenju uporabilo 2,9 % prebivalcev Slovenije, kokain 2,6 % in amfetamin 2,3 % (Tabela 2).

Tabela 2: Razširjenost uporabe prepovedanih drog med prebivalci Slovenije

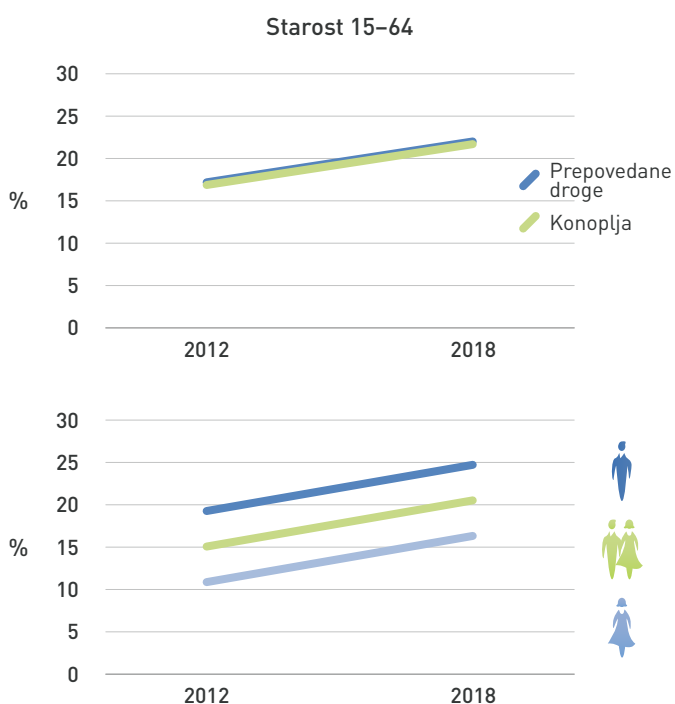
KAZALNIK	 (%)	 (%)	 (%)	Ocena števila ljudi
Konoplja	24,7	16,5	20,7	280 700
Kokain	3,6	1,6	2,6	35 800
Ekstazi	3,6	2,2	2,9	39 500
LSD	2,9	1,4	2,2	29 200
Amfetamin	3,2	1,4	2,3	31 200
Heroin	0,7	0,2	0,5	6 300

Vir: NIJZ, Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog 2018

Da je že kdaj v življenju uporabilo več drog ob eni priložnosti, je v raziskavi poročalo 8,9% prebivalcev Slovenije v starosti 15-64 let. Med njimi je najvišji odstotek poročal o uporabi alkohola in konoplje (92%), sledi uporaba kombinacije alkohola, konoplje in vsaj ene stimulativne droge (10%). Psihoaktivna zdravila sta v zadnjem letu uporabila 2% prebivalcev Slovenije; med njimi jih je 16,6% hkrati uporabilo psihoaktivna zdravila in alkohol, 6,4% psihoaktivna zdravila in prepovedane droge, 4,6% pa vse tri snovi.

Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog kadarkoli v življenju med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let med letoma 2012 in 2018 pokaže, da se je razširjenost uporabe prepovedanih drog zvišala, in sicer predvsem na račun konoplje (Slika 1).

Slika 1: Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog in konoplje med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let med letoma 2012 in 2018 skupaj in primerjava razširjenosti konoplje skupaj in po spolu

Vir: NIJZ, Nacionalna raziskava o uporabi tobaka, alkohola in drugih drog 2018

SI-PANDA

Po podatkih spletne ankete SI-PANDA, ki jo je NIJZ izvedel marca 2023, je 29,7% anketirancev v starostni skupini 18-74 let poročalo, da so vsaj enkrat v življenju uporabili konopljo (marihuano ali hašiš). Med deleži moških in žensk, ki so uporabili konopljo, je bila statistično pomembna razlika (34,4% proti 24,7%). Med tistimi, ki so vsaj enkrat v življenju poskusili konopljo, jih je 60,6% konopljo uporabilo enkrat ali večkrat, 9,2% pa jo je uporabljalo redno (štirikrat ali večkrat na teden). Skoraj 5% vprašanih jo je uporabilo dvakrat ali trikrat na teden, nekaj več kot 10% dvakrat do štirikrat na mesec, 14,2% pa jo je uporabilo le enkrat na mesec ali redkeje. Približno tretjina (32,8%) anketiranih vseživljenjskih uporabnikov konoplje je poročala, da so imeli težave z duševnim zdravjem.

Nekaj manj kot četrtnina anketirancev (24,8%) je konopljo uporabila v zadnjih 12 mesecih (28,5% moških, 19,4% žensk). Tiste, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali konopljo, smo prosili, naj odgovorijo tudi na vprašanja iz testa CAST (Cannabis Abuse Screening Test), saj smo želeli dobiti grobo oceno deleža uporabnikov z visokim tveganjem. Rezultati so pokazali, da bi lahko približno petino anketirancev, ki so v zadnjih 12 mesecih uporabljali konopljo, glede na test CAST, uvrstili med uporabnike z visokim tveganjem.

Raziskava SI-PANDA je vsebovala tudi vprašanja o dostopnosti konoplje, pri čemer je 83,6% anketirancev odgovorilo, da bodo v naslednjih 24 urah zlahka ali zelo zlahka prišli do te droge.

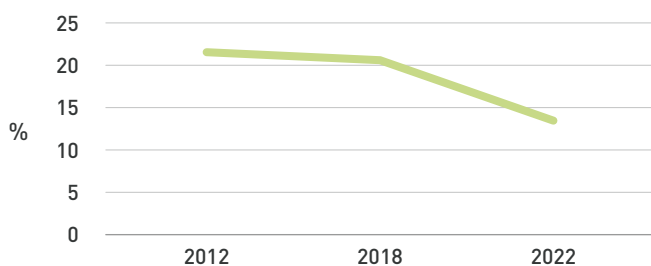
Uporaba drog v šolski populaciji

Z zdravjem povezana vedenja – HBSC 2022

Po podatkih raziskave Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju (HBSC 2022) je konopljo že kdaj v življenju uporabilo 13,7 % mladostnikov v starosti 15 let, v zadnjem letu jih je konopljo uporabilo 12,8 % in v zadnjih 30 dneh 7,8 %. Statistično značilna razlika med fanti in dekleti je zaznana le v uporabi konoplje v zadnjih 30 dneh (9,3 % fantje, 6,1 % dekleta). V obdobju 2014-2022 se je znižal odstotek 15-letnih mladostnikov, ki so že kdaj v življenju uporabili konopljo (Slika 2).

Med 17-letniki jih je konopljo že kdaj v življenju uporabila tretjina (33,8 %), v zadnjih 12 mesecih 27,5 % in v zadnjih 30 dneh 15,1 %. Med fanti in dekleti so statistično pomembne razlike le pri uporabi konoplje v zadnjih 30 dneh (18,1 % fantje, 12 % dekleta).

Slika 2: Uporaba konoplje kadarkoli v življenju med mladostniki v starosti 15 let, 2014-2022

Vir: NIJZ, Z zdravjem povezana vedenja (HBSC 2022), 2023

Uporaba drog v različnih ciljnih skupinah

HBSC PUMO

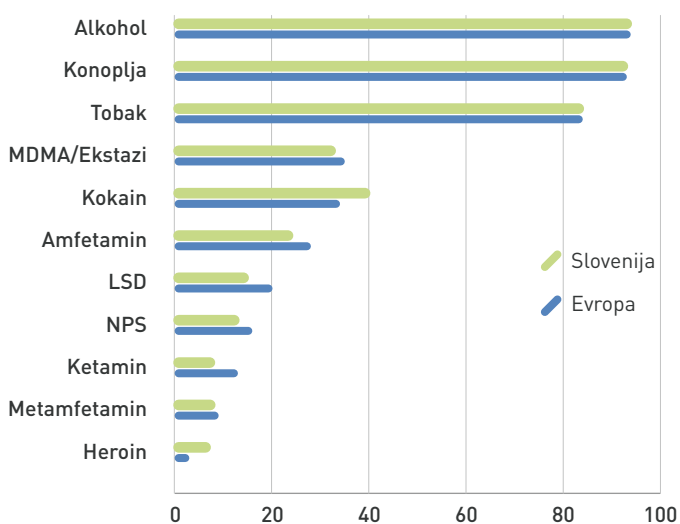
Raziskava Z zdravjem povezana vedenja med udeleženci programa Projektno učenje mlajših odraslih (PUMO), ki jo je leta 2020 izvedel NIJZ, je pokazala, da je že kdaj v življenju konopljo uporabilo 59,3 % uporabnikov programa PUMO; med fanti (67,7 %) je bila razširjenost uporabe višja kot med dekleti (49 %). V zadnjem letu je konopljo uporabilo 42 % uporabnikov programa PUMO, v zadnjem mesecu pa 31,8 %. Približno 18 % uporabnikov programa PUMO je poročalo o dnevni uporabi konoplje, kar 70 % pa jih je poročalo, da bi v naslednjih 24 urah do konoplje dostopali lahko ali zelo lahko.

Evropska spletna raziskava o uporabi drog

NIJZ je sodeloval v izvedbi Evropske spletne raziskave o uporabi drog, ki je potekala med marcem in aprilom 2021 in je zajela uporabnike drog, stare 18 ali več let. V Sloveniji je v raziskavi sodelovalo 2738 anketirancev, ki so navedli, da so v zadnjih 12 mesecih pred raziskavo uporabili vsaj eno prepovedano drogo. V raziskavi je večina anketirancev (93 %) poročala, da so v zadnjih 12 mesecih uporabili konopljo, sledijo stimulativne droge - kokain (40 %), MDMA/ekstazi (33 %) in amfetamin (24 %). Da so v zadnjih 12 mesecih uporabili LSD je poročalo 15 % anketirancev, 13 % jih je poročalo o uporabi NPS, 8 % anketiranih je poročalo o uporabi ketamina in enak odstotek o uporabi metamfetamina, 7 % anketiranih pa je poročalo o uporabi heroina (Slika 3). Kot tri najpogostejše razloge, zakaj so v zadnjih 12 mesecih uporabili konopljo, so anketirani navedli: za ublažitev stresa, za izboljšanje spanja ter zaradi druženja.

Sicer pa so podatki o razširjenosti uporabe posameznih drog za Slovenijo podobni podatkom za Evropo.

Slika 3: Razširjenost uporabe drog v zadnjih 12 mesecih

Vir: Evropska spletna raziskava o uporabi drog 2021, NIJZ 2021

Raziskava o vsebnosti drog v odpadnih vodah

V letu 2022 je sedem občin, in sicer Ljubljana, Maribor, Domžale-Kamnik, Koper, Novo mesto, Velenje in Kranj, sodelovalo v raziskavi o vsebnosti prepovedanih drog (kokaina, MDMA, amfetamina, metamfetamina, ketamina in konoplje) v odpadnih vodah, ki jo je izvedel Inštitut Jožefa Stefana. Analiza vzorcev je pokazala, da je bila uporaba večine drog (kokaina, MDMA, metamfetamina in ketamina) najvišja v Ljubljani, medtem ko je Velenje imelo najvišjo uporabo za amfetamin, Koper pa je imel najvišjo uporabo za konopljo. Podatki za zadnjih 5 let pa kažejo relativno stabilno uporabo za večino drog, z izjemo kokaina, katerega uporaba je narasla v Mariboru, Domžalah-Kamniku in Novem mestu. Uporaba amfetamina pa je v tem obdobju upadla v Domžalah-Kamniku.

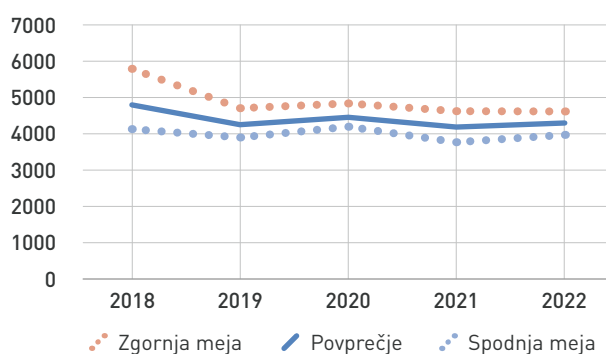
Anketa o uporabi drog med uporabniki programov zmanjševanja škode zaradi drog

V Anketi o uporabi drog med uporabniki programov zmanjševanja škode 2022 je 57,5 % anketiranih navedlo, da so v zadnjem letu uporabljali opioide, od tega v najvišjem odstotku heroin (52,3 %). Konopljo jih je uporabljalo 69,8 % in stimulative droge 64,9 % (med njimi najpogosteje kokain 58,3 %). Injiciranje je prevladujoč način uporabe heroina in kokaina med uporabniki programov zmanjševanja škode.

Ocena razširjenosti visoko tvegane uporabe opioidov

V letu 2022 je bilo v Sloveniji 4270 visoko tveganih uporabnikov opioidov, kar predstavlja 3,0 uporabnike na 1000 prebivalcev v starostni skupini 15–64 let. Razširjenost visoko tvegane uporabe opioidov je v zadnjih letih stabilna (Slika 4).

Slika 4: Ocena števila visoko tveganih uporabnikov opioidov, 2018–2022

Vir: NIJZ

Ocena števila visoko tveganih uporabnikov opioidov v letu 2023: **4275.**

Uporaba drog v zaporih

V Sloveniji je bilo v letu 2022 šest zavodov za prestajanje kazni zapora, ki delujejo na trinajstih lokacijah, ter prevzgojni dom. V zavodih obstajajo trije režimi oziroma oddelki prestajanja kazni, in sicer odprti, polodprti in zaprti, ki se razlikujejo predvsem po stopnji omejevanja svobode.

Nekaj več kot četrtnina vseh oseb, ki so v letu 2022 v Sloveniji prestajale kazen zapora, je imela težave s prepovedanimi drogami. Med temi 900 posamezniki, jih je 600 oziroma 67 % prejelo nadomestno terapijo. Osebe, ki imajo težave zaradi uporabe drog, se v času prestajanja kazni zapora lahko vključujejo v nizkopražne, višjepražne in visokopražne

programe. V letu 2022 se je v te programe vključilo 750 zaprtih oseb, in sicer 543 v nizkopražne, 153 v višjepražne in 54 v visokopražne programe.

Testiranja na HIV in hepatitis so brezplačna, anonimna in prostovoljna. Zdravstveno osebje opravi individualne posvete z vsako osebo, ki prestaja kazen zapora pred in po testiranju.

Med osebami, ki prestajajo kazen zapora, predstavlja težavo tudi nezakonit promet z drogami. V letu 2022 je bilo v vseh zavodih za prestajanje kazni zapora skupno 267 najdb oz. dogodkov, v katere so vštete tudi najdbe tablet, alkohola, pribora za uporabo drog ipd. Skupno je bilo najdeno 13.66 g heroína, 60.14 g kokaina, 205.50 g konoplje, 125.39 g hašiša, 4.94 l alkohola, 2.601 kosov tablet in 331.46 g sintetičnih drog ter manjše količine nadomestne terapije.

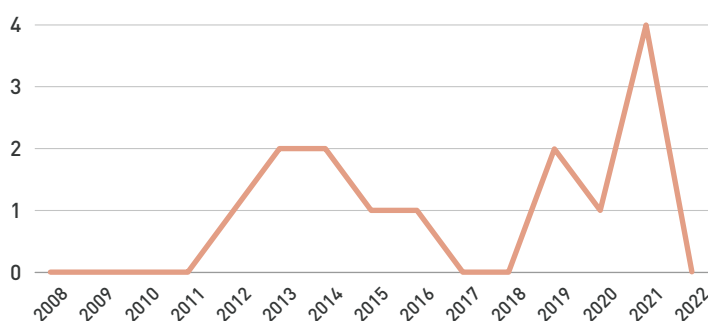
Zdravstvene posledice, povezane z uporabo drog

Z drogami povezane nalezljive bolezni

Epidemiološko spremljanje nalezljivih bolezni, povezanih z uporabo prepovedanih drog, temelji na zakonsko obvezni prijavi primerov okužb in vključuje okužbe z virusom HIV, virusom hepatitisa B (HBV) in virusom hepatitisa C (HCV). Razen za okužbe z virusom HIV, najpogosteje nimamo podatka o načinu prenosa, zato med prijavljenimi primeri ne moremo oceniti deležev okužb s HBV in HCV, povezanih z injiciranjem nedovoljenih drog. Podatki kažejo, da število novih primerov okužbe s HIV med slovenskimi injicirajočimi uporabniki drog (IUD) ostaja nizko. V letu 2019 sta bila med IUD prijavljena dva primera

okužbe s HIV, leta 2020 en primer, leta 2021 je število primerov okuženih z HIV pri IUD narastlo na štiri. V letu 2022 ni bilo novo odkritih primerov okužbe s HIV med IUD (Slika 5).

Slika 5: Število novo odkritih oseb okuženih z virusom HIV

Vir: Klavs in sod. 2023

Spremljamo tudi prevalenco okužb s HIV, HBV in HCV med prostovoljno zaupno testiranimi IUD, ki so vključeni v programe zdravljenja v nacionalni mreži centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD). Pri interpretaciji teh podatkov je potrebno upoštevati več omejitev. Število IUD, ki so prvič ali ponovno vstopili v program zdravljenja, je relativno nizko in za številne nimamo podatkov o testiranju na označevalce okužb, tako da je lahko resnični delež okuženih med njimi podcenjen ali precenjen. Poleg tega ocene prevalence temeljijo na rezultatih testiranj, ki so lahko bila opravljena tudi več let pred prvim ali ponovnim vstopom v zdravljenje v posameznem letu. Pri opredelitvi prepoznanih okužb s HIV smo upoštevali rezultate presejalnih in/ali potrditvenih testov na protitelesa proti HIV (anti-HIV), ki so na voljo v medicinski dokumentaciji – presejalna testa tretje in četrte generacije ter potrditvena testa Western blot in Immunoblot. Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2022, so bili rezultati predhodnih testiranj znani za 20 oseb, med katerimi ni bilo nobene pozitivne. Pri opredelitvi prepoznanih akutnih ali kroničnih okužb s HBV smo upoštevali rezultate testov na protitelesa proti HBVc (anti-HBc). Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2022, so bili rezultati predhodnih testiranj znani za 11 oseb, med katerimi sta bili dve osebi pozitivni. V letih med 2018 in 2022 se je število IUD z diagnosticirano akutno ali kronično okužbo s HBV pred zdravljenjem gibalo med nič pri tistih, ki so vstopili v program v letih 2018 in 2020, in dvema IUD, ki sta vstopila v program v letih 2019 - 2022. Pri opredelitvi prepoznanih okužb s HCV smo upoštevali rezultate presejalnega in/ali potrditvenega testa na protitelesa proti HCV (anti-HCV). Med IUD, ki so vstopili v program v letu 2022, so bili rezultati predhodnih testiranj znani za 20 oseb, med katerimi je bilo osem pozitivnih. V zadnjih petih letih se je število IUD z diagnosticirano okužbo s HCV gibalo od najnižjega, šest IUD, ki so vstopili v program leta 2019, do najvišjega 12 IUD, ki so vstopili v program leta 2021. Pri razlagi teh rezultatov je pomembno upoštevati, da poleg zelo majhnega absolutnega števila vključenih IUD,

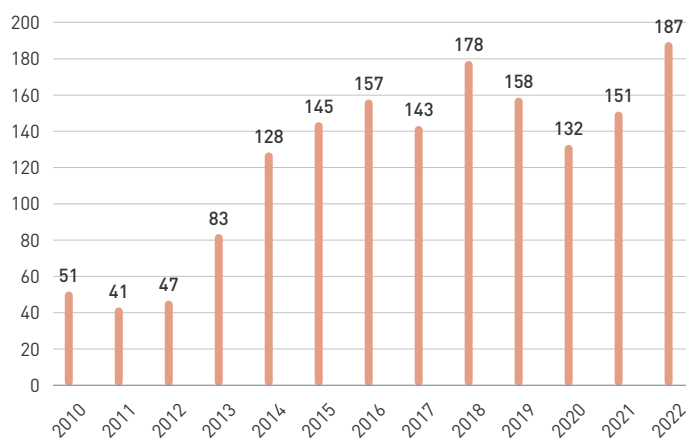
te ocene temeljijo tudi na rezultatih testov, opravljenih več let pred prvim začetkom zdravljenja ali ponovnim začetkom zdravljenja v zadnjih letih. Na podlagi rezultatov epidemiološkega spremljanja ocenjujemo, da se prevalenca nalezljivih bolezni, povezanih z uporabo prepovedanih drog, v zadnjih nekaj letih ni bistveno spreminjala.

Zastrupitve s prepovedanimi drogami

Prikazani so podatki o obravnavah odraslih bolnikov, ki so bili pregledani in zdravljeni zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, ki je sekundarna bolnišnica za ljubljansko območje z okoli 600.000 prebivalci.

Podatki zadnjih let kažejo, da se je trend naraščanja števila obravnav zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami od leta 2018 do 2020 zmanjševal, v letu 2021 pa beležimo ponovno rast števila zastrupitev s prepovedanimi drogami. V letu 2022 je bilo zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami obravnavanih 187 oseb, kar je 36 obravnav več kot preteklo leto (Slika 6).

Slika 6: Število obravnavanih oseb zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, 2010 – 2022

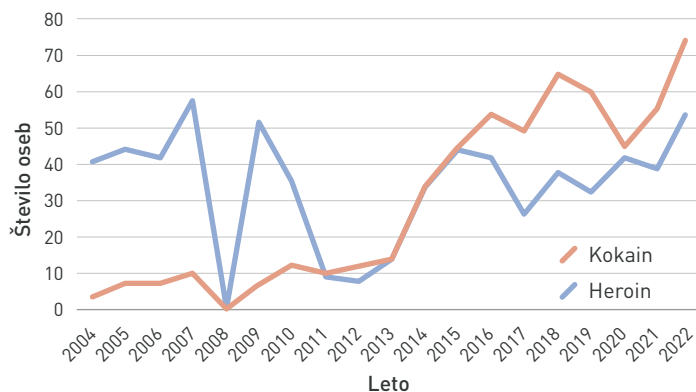

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

V zadnjih desetih letih, med leti 2011 in 2021 je bila najpogostejša prepovedana droga, ki so jo odkrili pri odraslih osebah zastrupljenih z drogami v UKC Ljubljana kanabis, z izjemo leta 2018, ko je bilo po številu obravnav največ zastrupitev s kokainom, leta 2021 ko je bilo število zastrupitev s kanabisom in kokainom enako (55). Leta 2022 pa je bilo največ zastrupitev s kokainom. Število zastrupitev s THC se je izrazito povečalo v letu 2014, ko se je glede na prejšnje leto podvojilo. V letu 2015 so zdravili 64 uporabnikov indijske konoplje, v letih 2016 - 2019 pa se je naraščanje števila zastrupitev s THC ustalilo na okoli 60 primerov letno. V letu 2020 se je število zastrupitev s konopljo zmanjšalo na 48 primerov, kar je verjetno posledica epidemije covid-19, nato pa se je v letu 2021 ponovno povečalo in sicer za 7 primerov v primerjavi s preteklim letom. Leta 2022 je številka poskočila za 8 primerov zastrupitve s THC v primerjavi z letom 2021 (63) (Slika 7).

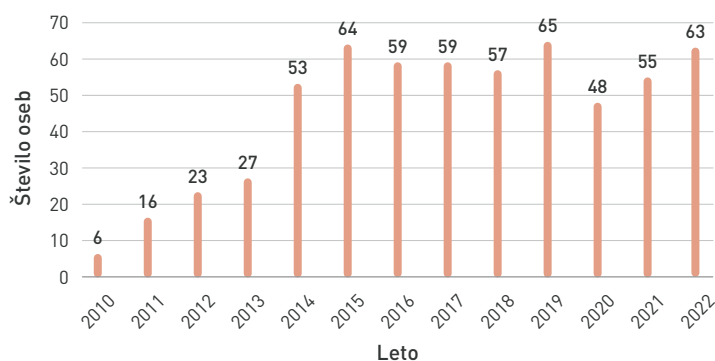
Število obravnav zaradi zastrupitev s kokainom je začelo strmo naraščati po letu 2013. Leta 2016 je bilo obravnavanih 54 oseb zaradi zastrupitve s kokainom, leta 2018 pa že 65, kar je največ zastrupitev s kokainom do sedaj. Tudi v letu 2019 je bilo obravnavanih kar 60 zastrupitev s kokainom, v letu 2020 pa se je število zastrupitev zmanjšalo na 45 primerov, kar je verjetno prav tako kot pri kanabisu posledica pandemije covid-19. Leto pozneje (2021) je število zastrupljenih s kokainom ponovno narastlo in sicer na 55 primerov. Leta 2022 pa se je v primerjavi z letom prej povečalo za 18 primerov (73). Število zastrupitev s heroinom je v letih 2011 do 2013 sicer kazalo trend upadanja, vendar je po letu 2014 začelo ponovno naraščati. Leta 2020 je bilo zaradi zastrupitve s heroinom obravnavanih 42 oseb, kar je 10 več kot preteklo leto, leta 2021 pa se je trend ponovno obrnil navzdol, zabeležili smo 39 primerov zastrupitev s heroinom. Leta 2022 pa ponovno beležimo več zastrupitev s heroinom (56) (Slika 8).

Slika 7: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev s heroinom, kokainom in kanabisom v UKC Ljubljana, 2004 – 2022

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

Slika 8: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev s kanabisom v UKC Ljubljana, 2010 – 2022

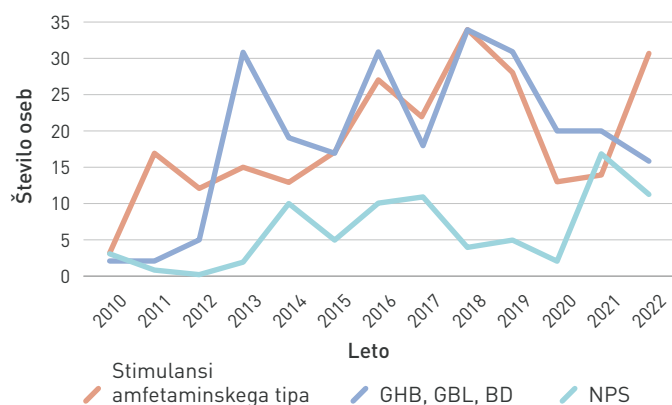
Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

V letu 2020 je število zastrupitev z gama hidroksibutiratom (GHB), gama butirolaktonom (GBL) upadlo za tretjino v primerjavi z letom 2019, leta 2021 pa ostaja enako kot leta 2020 (20 primerov) (Slika 9). Leta 2021 je število zastrupitev z GHB upadlo v primerjavi z letom 2020 iz 19 na 16 zastrupitev, število zastrupljenih z GBL pa je leta 2021, v primerjavi z letom prej, narastlo za štirikrat.

Število zastrupitev s »klasičnimi« stimulansi amfetaminskega tipa, kamor spadajo amfetamini, metamfetamin in MDMA (ekstazi) ter podobni fenetilamini, se je v letu 2020 prepolovilo glede na leto 2019 oz. leto 2018, ko je bilo najvišje v zadnjem desetletju.

V opazovanem letu 2021 ostaja podobno kot leto pred tem (14 primerov), v letu 2022 pa je bilo takšnih primerov ponovno več (31). V letu 2021 so zabeležili ekstremno povečanje zastrupljenih z novjšimi psihoaktivnimi snovmi (NPS), 17 primerov zastrupitev in sicer zastrupitev s sintetičnimi katinoni, sintetičnimi kanabiodi, sintetičnimi opioidi, sintetičnimi benzodiazepini, sintetičnimi triptamin in ostalimi NPS, leta 2022 pa je število zastrupitev z NPS nižje kot leto prej (11).

Slika 9: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev z GHB, GBL, BD, stimulansi amfetaminskega tipa in NPS v UKC Ljubljana, 2010 – 2022

Vir: UKC Ljubljana, Interna klinika, Center za klinično toksikologijo in farmakologijo

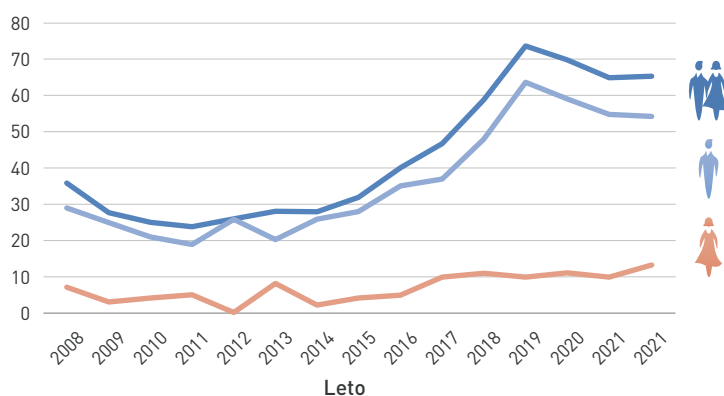
Zmanjšanje števila ugotovljenih zastrupitev z NPS do leta 2020 je, glede na pretekla leta verjetno posledica pandemije covid-19 in prenehanja projekta SONDA (Sistem odkrivanja novih psihoaktivnih snovi), ki je potekal od leta 2016 do leta 2018. V letu 2018 so z zbiranjem bioloških vzorcev zastrupljenih z NPS v sklopu projekta SONDA morali zaključiti, kar se verjetno odraža tudi z zmanjšanjem števila ugotovljenih zastrupitev z NPS. V zadnjih dveh letih (2021 in 2022) je prišlo do porasta števila zastrupljenih s stimulativnimi drogami, zlasti kokainom in novimi psihoaktivnimi snovmi, ki smo jih pred letom 2021 beležili le redko, nekatere pa celo nikoli do sedaj.

Smrti, povezane z uporabo drog

Smrti, ki so povezane z uporabo drog, spremljamo skladno s priporočili EMCDDA in sicer neposredne smrti, to so smrti zaradi neposrednega delovanja prepovedanih drog v telesu (namerne zastrupitve oz. predoziranja, nenamerne zastrupitve ter smrti, kjer namena nismo ugotovili oz. potrdili) ter posredne smrti, kjer je bilo delovanje drog pridruženi vzrok smrti.

Od leta 2012 v Sloveniji beležimo trend naraščanja števila umrlih zaradi prepovedanih drog vse do leta 2019. Leta 2020 se je trend obrnil navzdol predvsem zaradi zmanjšanja števila umrlih med moškimi, saj trend smrti povezanih z uporabo droge med moškimi upada po letu 2019. Število smrtnih primerov med ženskami pa je od leta 2017 skoraj nespremenjeno in v primerjavi z moškimi bistveno manjše skozi celotno opazovano obdobje. V letu 2022 smo v Sloveniji zabeležili 66 primerov smrti zaradi neposrednega delovanja prepovedanih drog, kar vključuje namerne zastrupitve (samomor), nenamerne zastrupitve (predoziranja) in predoziranja brez ugotovljenega namena, kar je enako kot leta 2021 (Slika 10). V letu 2022 je bilo med umrlimi 54 moških in 12 žensk.

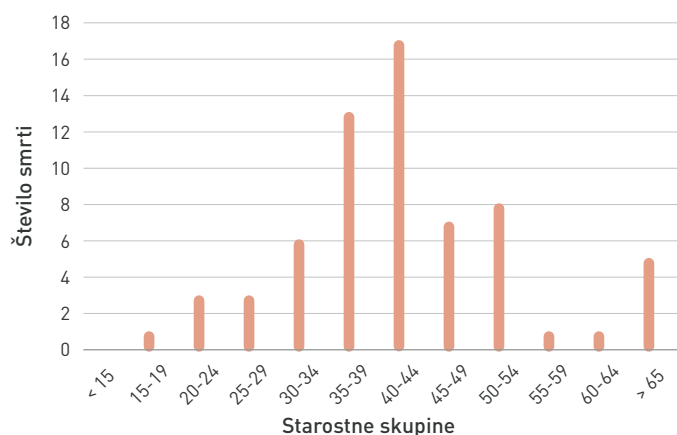
Slika 10: Število smrti, povezanih z uporabo drog, 2008 – 2022, skupaj in po spolu

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravniško poročilo o umrli osebi – NIJZ 46

Od leta 2016 do 2020 narašča število smrti predvsem v starostni skupini 45 let in več, kar kaže, da zaradi uporabe drog umirajo vse starejši uporabniki. Je pa v zadnjem obdobju in tudi v letu 2022 najvišji delež umrlih v starostni skupini od 40 do 44 let (Slika 11). Povprečna starost umrlih moških je bila v letu 2022 42 let, povprečna starost žensk pa 51 let.

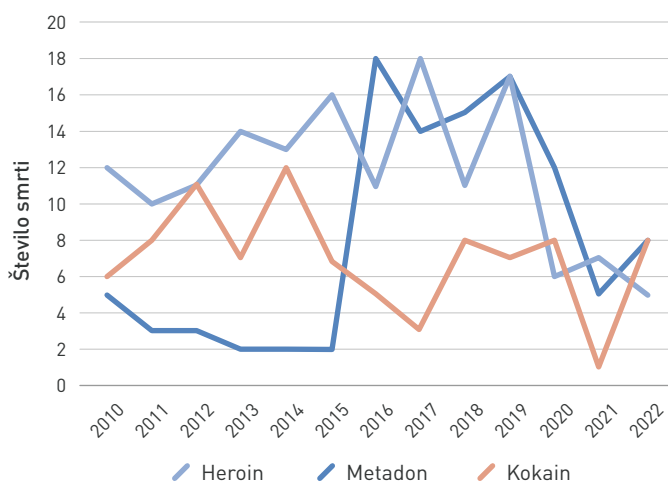
Slika 11: Deleži umrlih po starostnih skupinah, 2022

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravniško poročilo o umrli osebi – NIJZ 46

Večina smrti v letu 2022 (35 primerov, od tega jih je 12 vključevalo opioide) je bila opredeljenih kot zasvojenost, saj je šlo za uporabo več drog hkrati in s toksikološkimi analizami ni bilo mogoče opredeliti glavne droge, ki je povzročila smrt. Med identificiranimi drogami je večino smrti v letu 2022 povzročila zastrupitev s kokainom (8). Število zastrupitev s kokainom je strmo naraslo leta 2016, ko smo beležili kar 18 smrti zaradi zastrupitve s kokainom. Zaradi metadona je v letu 2022 umrlo 5 oseb, v primerjavi z letom 2021 pa je število smrti zaradi metadona konkretno narastlo. Zaradi zastrupitev s heroinom je v letu 2022 umrlo 6 oseb (Slika 12).

Slika 12: Smrti, povezane z uporabo najpogostejših drog, 2010 – 2022

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravniško poročilo o umrli osebi – NIJZ 46

V zadnjih treh letih (2020 - 2022) se je za približno dvakrat povečalo število smrti, ki so bile posledica zasvojenosti v primerjavi z letoma 2018 in 2019. Zasvojenost je tako od leta 2020 - 2022 glavni razlog smrti zaradi uživanja drog. V letu 2021 in 2022 pa se je v primerjavi z letom 2020 zmanjšalo število smrti zaradi nenamerne zastrupitve in povečalo število smrti zaradi namerne zastrupitve – samomora.

Odgovori na zdravstvene posledice

Preventiva

Okoljska preventiva

Tobak

V mesecu maju 2022 je Vlada RS sprejela prvo Strategijo za zmanjševanje posledic rabe tobaka – Za Slovenijo brez tobaka 2022–2030. Strategija predvideva Slovenijo brez tobaka in nikotina do leta 2040 ter začrta ukrepe za obdobje 2022–2030, ki bodo vodili k tej viziji. Leta 2023 je bil pripravljen predlog sprememb Zakona o uporabi tobačnih in povezanih izdelkov, ki vključuje določbe iz Delegirane direktive Komisije (EU) 2022/2100 o ukinitvi nekaterih izjem v zvezi s tobačnimi izdelki za segrevanje, vključuje pa tudi pomembne nacionalne ukrepe. Predlagani nacionalni ukrepi so: prepoved vseh okusov v elektronskih cigaretah, razen nekaterih okusov tobaka; izenačitev ureditve tekočin za elektronske cigarete z nikotinom in brez njega; odprava označenih kadilnic kot izjem od prepovedi kajenja v zaprtih javnih in delovnih prostorih v naslednjih petih letih; ureditev nikotinskih vrečk kot povezanih izdelkov; sistem odobritve za prihodnje nove tobačne/nikotinske izdelke. Še vedno pa ostajajo številna pogosta vprašanja, ki zahtevajo hitro ukrepanje, zlasti potreba po povečanju obdavčitve in cen tobačnih in povezanih izdelkov ter zmanjšanju števila prodajnih mest teh izdelkov. V Sloveniji so cene cigaret še vedno med najnižjimi v Evropski uniji, med cenami različnih skupin tobačnih izdelkov pa obstajajo velike razlike. Število prodajnih mest tobačnih in povezanih izdelkov je zelo visoko, okoli 6000, mladoletniki pa tobak in povezane izdelke še vedno dojemajo kot lahko dostopne.

Alkohol

Zakonodaja, ki ureja tvegano in škodljivo pitje alkohola, se v zadnjem letu ni spreminjala.

V letu 2021 so predstavniki Inštituta za nutricionistiko, Inštituta »Jožef Stefan«, Zveze potrošnikov Slovenije in NIJZ predstavili nadgradnjo aplikacije Veškajješ, v katero so dodali podatke o alkoholnih pijačah oz. o njihovi energijski vrednosti z namenom ozaveščanja prebivalcev. Poleg energijskih vrednosti so v aplikacijo vgrajena tudi javnozdravstvena sporočila o škodljivosti alkohola. V letih 2022/23 je bil dosežen nadaljnji razvoj aplikacije, ki zdaj vključuje približno 3.000 alkoholnih pijač, za vsako je na voljo informacija o vsebnosti alkohola in energijski vrednosti. Poleg tega so na zaslonu predstavljene tudi smernice za manj tvegano uživanje alkohola, aplikacija pa prikaže tudi povezavo do presejalnega orodja za ocenjevanje osebne porabe alkohola (AUDIT-C) z dodatnimi informacijami o pomoči za zmanjšanje pitja.

Preventiva v nočnem življenju

Preventivne intervencije na prizoriščih nočnega življenja izvaja večinoma nevladna organizacija Združenje DrogArt. V ta sklop aktivnosti sodijo: intervencije med vrstniki na različnih glasbenih dogodkih po Sloveniji, preverjanje prisotnosti drog, spodbujanje varnejše spolnosti med MSM in splošno populacijo.

Univerzalna preventiva

Med programe, ki naslavljajo krepitev zdravja in zdravih življenjskih veščin, se uvrščata Vzgoja za zdravje in Zdrave šole, program Neverjetna leta pa naslavlja krepitev starševskih veščin. Vsi trije programi so se izvajali tudi v šolskem letu 2022/2023. V programu Zdrave šole so izvedli tudi raziskavo o dejavnostih preprečevanja uporabe psihoaktivnih snovi v šolskem okolju, katere namen je ugotoviti, kako šole načrtujejo, izvajajo in ocenjujejo te dejavnosti ter druge vidike preventivnih dejavnosti v šolskem okolju. Program To sem jaz, ki je usmerjen v razvoj socialnih in čustvenih veščin, je v šolskem letu 2022/2023 izvajalo 209 pedagoških delavcev na 132 osnovnih in srednjih šolah. Strokovnjaki svetovalnega centra na spletnem mestu (www.tosemjaz.net) so odgovorili na več kot 2500 vprašanj mladih o dilemah in pritiskih odraščanja. Med programe, ki so osredotočeni na preprečevanje uporabe psihoaktivnih snovi, se uvrščajo Izštekani in Effekt, ki ju izvaja Inštitut Utrip, ter program Martin Krpan Mladinske zveze Brez izgovora. V program Izštekani je bilo v šolskem letu 2022/2023 vključenih približno 300 učencev iz 9 osnovnih šol, program Effekt pa se je izvajal le v štirih šolah. Program Boys and Girls Plus, ki temelji na modelu krepitev življenjskih veščin in je namenjen dijakom srednjih šol, sta izvajali dve srednji šoli. V šolskem letu 2022/2023 se je pilotno začel izvajati program Lions Quest, ki sledi modelu socialno čustvenega učenja. V pilotni izvedbi sodeluje približno 30 šol in več kot 1600 otrok, starih 11-12 let. Mladinska zveza Brez izgovora je v začetku leta 2023 začel izvajati posamezne lekcije programa Martin Krpan, ki vključuje učenje socialnih in življenjskih veščin, saj šole niso uspele zagotoviti izvajanja programa v celoti. Sicer pa v šolah izvajajo tudi delavnice preprečevanja zlorabe tobaka in alkohola ter delavnico o konoplji.

Preventiva v skupnosti

Zavod VOZIM je v okviru projekta „Heroji vozijo v pižamah“ in v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje, Javno agencijo RS za varnost prometa ter nevladnimi organizacijami, ki delajo z mladimi, v letih 2022 in 2023 v šestih lokalnih/regionalnih okoljih organiziral šest posvetov z mladostniki, strokovnjaki in političnimi odločevalci na temo vožnje pod vplivom alkohola in uživanja alkohola med mladimi. Namen posvetovanj je bil ozavestiti lokalno skupnost o pomenu preventive in pripraviti regionalne akcijske načrte za omejitev učinkov omenjenih težav. Poleg tega je bila v petih slovenskih regijah za predstavnike lokalnih skupnosti (strokovnjake in politične odločevalce) organizirana delavnica z naslovom „Zdravje je prava odločitev“ na temo učinkovite preventive v šoli, družbi kot celoti in lokalni skupnosti. Vzoredno so bile organizirane štiri delavnice „O alkoholu in konoplji se moramo pogovoriti“ za starše, ki so vključevale kratek teoretični del o ranljivosti mladostnikov za učinke alkohola in konoplje ter praktični del z igranjem vlog o tem, kako se z mladostniki pogovarjati o alkoholu in konoplji.

Selektivna preventiva

Program učenja za mlajše odrasle (PUM-0), ki je namenjen mladim, ki so predčasno opustili šolanje in traja 10 mesecev, se je izvajal tudi v letu 2022. V sklopu delovanja z otroki s socialnimi, vedenjskimi ali učnimi težavami, otroki iz družin z zasvojenostmi, in tistimi, ki želijo aktivno preživeti prosti čas, je v Sloveniji v letu 2022 delovalo 22 programov za otroke in mladostnike. V svetovalne in dnevne centre je bilo vključenih 8255 uporabnikov, v programu telefonskega svetovanja so izvedli 32.000 telefonskih pogovorov in elektronskih storitev. Z namenom izboljšanja socialne vključenosti Romov so v letu 2022 delovali program Dnevnega centra Kher šu beši, ki ga izvajata CSD Dolenjska in Bela krajina, program Dnevnega centra za romske otroke in program

Dnevnega centra za mladostnike, oba izvaja Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto, program Z roko v roki pod okriljem Društva Mozaik v mestni občini Ljubljana, program dnevne pomoči in podpore za otroke in mladostnike, ki ga izvaja združenje Kralji ulice v mestni občini Maribor in program Zeleno in zdravo socialno vključevanje Romov, ki ga izvaja Raziskovalno izobraževalno središče Dvorec Rakičan. Ciljna skupina teh programov so romski otroci in mladostniki, njihovi starši ali stari starši. Programi so v letu 2022 vključevali 800 uporabnikov, od tega 578 uporabnikov, mlajših od 18 let. Za mladostnike s težavami v odraščanju je bilo v letu 2022 na voljo 9 vzgojnih zavodov, v katere je bilo v šolskem letu 2022/23 vključenih 546 otrok. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v letu 2022 sofinanciralo tudi 12 izvajalcev vsebin centrov za družine; v neformalna srečanja družinskih centrov je bilo vključenih 5616 otrok, 1465 mladostnikov, 4687 posameznikov, 662 družin, 35 razširjenih družin in 867 posameznikov, ki so bili navedeni pod „drugo“. V delavnice o pozitivnem starševstvu je bilo vključenih 2403 otrok, 1441 mladostnikov in 1580 družin. V počitniške dejavnosti za otroke in delavnice za otroke in mladostnike je bilo vključenih 11565 otrok, 1639 mladih in 577 družin. 3892 otrok, 1589 mladih in 414 družin je bilo vključenih v svetovanje glede različnih težav (kako obvladovati čustva, pozitivna samopodoba ...). Opozoriti je treba, da ti podatki vključujejo iste uporabnike, vključene v različne dejavnosti. V letu 2022 sta delovala tudi programa Žarek upanja in Krepitev družin. Prvi je namenjen družinam s težavami zaradi alkohola oziroma drugih drog in je v letu 2022 vključeval 211 odraslih in 37 otrok, drugi pa krepitevi veččin in zaščitnih dejavnikov v družini, v obdobju 2022-2023 se je izvajal v Pomurski regiji in v občini Radlje ob Dravi.

Indicirana preventiva

V skladu z Resolucijo nacionalnega programa za duševno zdravje 2018-2028 je bilo v letu 2020 ustanovljenih prvih 10 centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov, trenutno jih deluje 20, skupaj jih resolucija predvideva 50. Centri so namenjeni otrokom in mladostnikom, ki se soočajo s težavami v domačem okolju, s težavami v odraščanju, psihosomatskimi težavami, zasvojenostjo, razvojnimi težavami, učnimi težavami, čustvenimi in vedenjskimi motnjami, motnjami v spanju, motnjami hranjenja, travmami itn.

Izobraževanja

NIJZ OE Maribor je nadaljeval izvajanje izobraževalnega programa za svetovalne delavce srednjih šol; program je namenjen prepoznavanju mladostnikov, ki posegajo po drogah in nudenju ustrezne obravnave. Leta 2022 je bil študentom prvega letnika druge stopnje študijskega programa „Izobraževanje“ na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru omogočen strukturiran kratek izobraževalni tečaj. Naslov predmeta je bil „Zgodnje prepoznavanje mladostnikov, ki jemljejo droge, in zagotavljanje ustrezne pomoči“.

Kampanje ozaveščanja

V mesecu septembru 2022 je Ministrstvo za zdravje izvajalo medijsko kampanjo za podporo prepovedi kajenja v avtomobilu ob prisotnosti mladoletnih oseb, novembra 2022 pa je v sodelovanju s Policijo in nevladnimi organizacijami izvedlo akcijo Slovenija piha 0,0 – proti alkoholu med vozniki na slovenskih cestah. Pri kampanji „Ambasadorji zdravja“ so k sodelovanju povabili vplivneže družbenih omrežij, z namenom, da mlade nagovorijo na različne teme zdravja, kot so zdrav življenjski slog (zlasti v zvezi z alkoholom in kajenjem), duševno zdravje, itn.

Konferenca ob mesecu preprečevanja zasvojenosti

NIJZ je v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport v novembru 2022, mesecu preprečevanja zasvojenosti, pripravil 16. nacionalno konferenco z naslovom »Kaj družba daje mladim?«. Osrednja tema konference so bili družbeni vplivi, ki so jim mladi izpostavljeni, o pritiskih, ki se lahko pojavijo zaradi njih, in o različne metode, ki so na voljo za odpravljanje teh pritiskov. Nenadzorovana nevarnost trženja alkohola v digitalnem okolju je bila predstavljena kot eno ključnih področij razprave, skupaj z epidemijo težav z duševnim zdravjem, ki jo je povzročila pandemija Covid-19.

Smernice o preventivnem delu policistov v šolskem okolju

Inštitut Utrip je na povabilo UNODC sodeloval v delovni skupini za pripravo dokumenta „Vloga policistov pri preprečevanju uporabe drog v šolskem okolju“, ki ga je UNODC objavil maja 2023. Glavni namen dokumenta je izboljšati učinkovitost obstoječega rednega dela policistov, ki so vključeni v preventivne dejavnosti na področju uporabe drog v šolah.

Zdravljenje

V Sloveniji je obravnava uporabnikov prepovedanih drog celostna in je kot taka opredeljena v zakonodaji na področjih prepovedanih drog, zdravstva in socialnega varstva. Vzpostavljeni sta mreži zdravstvenih in socialnovarstvenih programov, ki se med seboj povezujeta in dopolnjujeta. V okviru zdravstvenega varstva je zdravljenje urejeno preko javne mreže Centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CPZOPD) in Centra za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog Psihiatrične klinike Ljubljana (CZOPD).

V letu 2022 je bilo v mrežo vključenih 21 CPZOPD, iz dveh CPZOPD (Ptuj in Slovenj Gradec) sta delovali tudi mobilni enoti v okviru pilotnega projekta Ministrstva za zdravje. Zdravstveni programi so za osebe, ki imajo urejeno osnovno (in dopolnilno) zdravstveno zavarovanje brezplačni, saj so umeščeni v redni program zdravstvenega varstva, ki se financira iz sredstev Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V okviru socialnega varstva delujejo programi socialne rehabilitacije, ki jih sofinancira Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in so za uporabnike prav tako brezplačni. Zdravljenje z nadomestno terapijo ter vključevanje v programe socialnega varstva je v Sloveniji omogočeno tudi vsem osebam, ki so odvisne od prepovedanih drog in prestajajo kazen zapora.

Podatki, pridobljeni z Vprašalnikom povpraševanje po zdravljenju (TDI)

S pomočjo Vprašalnika povpraševanja po zdravljenju (TDI) se v CZOPD in CPZOPD zbirajo podatki o vstopih in vključenostih v zdravljenje. V letu 2022 je bilo na ta način zabeleženih 133 oseb, ki so prvič ali ponovno vstopile v zdravljenje. Od tega je 97 oseb (72,9%) kot glavno drogo, ki jo zlorabljujejo navedlo heroin, 15 oseb (11,3 %) kokain,

5 oseb (3,8 %) konopljo in 2 osebi (1,5 %) benzodiazepine.

Značilnosti uporabnikov, ki so dolgotrajno vključeni v programe zdravljenja

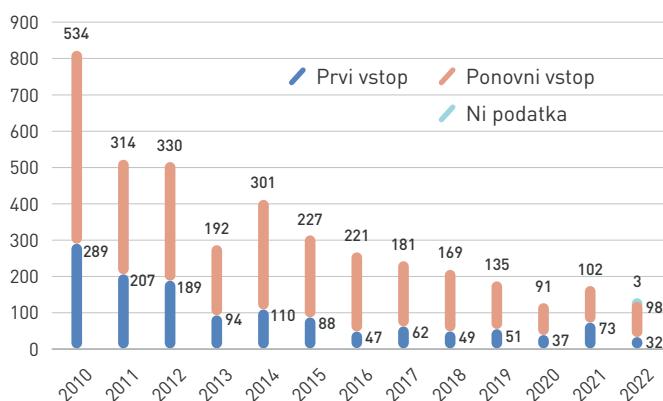
V letu 2022 je bilo v Sloveniji zabeleženih 2473 uporabnikov, ki so v programih zdravljenja v sklopu Centrov za zdravljenje odvisnosti dolgotrajno in neprekinjeno vključeni v obravnavo. Od teh je bilo 79,5% moških s povprečno starostjo 43,5 let in 20,5% žensk s povprečno starostjo 41,3 let. Večina uporabnikov je kot primarno drogo, ki jo uporabljajo, navedla opiate (73,8%), med ostalimi so prevladovali pomirjevala in uspavala (8,3% uporabnikov), kokain (6,0%) in konoplja (5,6%).

Nadomestno zdravljenje v CZOPD in CPZOPD

V letu 2022 je bilo v nadomestno zdravljenje, ki se izvaja v CZOPD in CPZOPD, vključenih 3056 uporabnikov. Od tega jih je 1833 prejelo metadon, 985 buprenorfin, 303 morfin s počasnim sproščanjem in 113 uporabnikov kombinacijo buprenorfina in naloksone.

Trendi

Slika 13: Trend števila prvih in ponovnih ambulantnih obravnav v CPZOPD, 2010-2022

Vir: TDI

V letu 2022 se je število uporabnikov, ki so prvič ali ponovno vstopili v program zdravljenja, glede na leto 2021 zmanjšalo. Skupno število uporabnikov, ki so vstopili v program v letu 2022, zasleduje trend večletnega upadanja (nenavadno nizko število uporabnikov v letu 2020 pa je potrebno interpretirati v kontekstu pandemije COVID-19) (Slika 13).

Novosti v zdravljenju

Na področju zdravljenja odvisnosti je v letu 2022 prišlo do nekaj novosti in sicer:

- razvoj Nacionalnega programa na področju prepovedanih drog 2023-2030, ki je bil nato sprejet v prvi polovici leta 2023;
- načrtovanje odprtja znotrajbolnišnične enote za mladostnike na Centru za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog (CZOPD) Ljubljana;
- pogostejše zdravljenje z depo obliko buprenorfina in vpeljava nove metode za uvajanje buprenorfina (mikrotitracija).

Socialnovarstveni programi za uporabnike prepovedanih drog

V letu 2022 so v Sloveniji delovali programi socialne rehabilitacije, ki vključujejo tako programe nizkega kot visokega praga. Preko nizkopražnih programov so vzpostavljeni dnevni centri, zavetišča za brezdomne uporabnike drog, varna hiša za ženske uporabnice drog ter terensko delo. Visokopražni programi pa zagotavljajo terapevtske skupnosti, komune, stanovanjske skupine in reintegracijo ter dnevno obliko obravnave.

Zmanjševanje škode

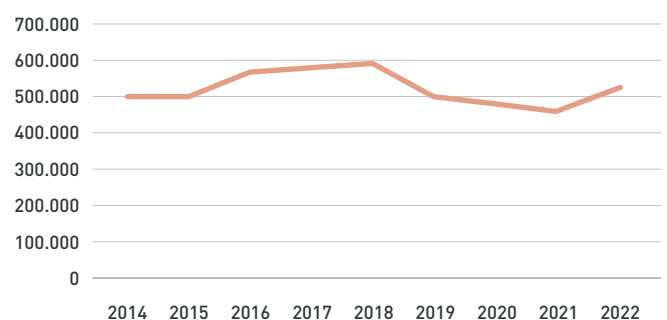
Slovenija je relativno dobro pokrita s programi zmanjševanja škode na področju drog, ki potekajo v obliki dnevnih centrov in terenskega dela. Program zamenjave sterilnega pribora za injiciranje je osnovni program za vse druge pristope v okviru zmanjševanja škode, saj je dostop do sterilnega pribora pomemben zaradi preprečevanja okužb z nalezljivimi boleznimi in zaradi boljšega dostopa do skrite populacije IUD. Te programe financirajo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje in lokalne skupnosti; ti pa zaposlujejo usposobljene socialne delavce in druge delavce, od leta 2018 pa se v delo vključujejo tudi zdravstveni delavci.

Storitev zamenjave sterilnega pribora je v letu 2022 izvajalo 11 programov: Društvo PO MOČ Sežana (dnevni center in izdaja igel v lekarnah v Sežani, Komnu in Divači), Društvo Pot Ilirska Bistrica (dnevni center), Društvo Stigma Ljubljana (dva dnevna centra v Ljubljani, terensko delo s kombijem v osrednjeslovenski, notranjsko-kraški, zasavski in gorenjski regiji ter v jugovzhodni Sloveniji ter varna hiša za uporabnice drog), društvo Svit Koper (dnevni center in terensko delo s kombijem v Obalno – kraški regiji), Društvo Zdrava pot (dnevni center in terensko delo s kombijem v Podravski, Pomurski in Koroški regiji), Socio Celje (terensko delo s kombijem v Savinjski in Spodnjeposavski regiji), Društvo Kralji ulice (dnevni center), ŠENT – enota Dnevni center za uporabnike drog Nova Gorica (dnevni center in terensko delo s kombijem v Goriški regiji), ŠENT – enota Dnevni center za zmanjševanje škode Velenje (dnevni center), ŠENT – zavetišče za brezdomne uporabnike drog (zavetišče v Ljubljani) in ŠENT – Dnevni center za zmanjševanje škode v Ljubljani (dnevni center).

V regijah brez dnevnih centrov se zamenjava pribora za uporabo drog izvaja s terenskim delom z mobilno enoto. V letu 2022 je terensko delo teh programov potekalo v 67 krajih po Sloveniji na 117 lokacijah. Čeprav mobilne enote pokrivajo večino ozemlja Slovenije in tam izvajajo storitev zamenjave sterilnega pribora, pa ne zadovoljujejo vseh potreb uporabnikov, ki potrebujejo neprekinjeno zdravljenje in vsakodnevne stike s službami. Strokovnjaki in uporabniki programov zmanjševanja škode že več let opozarjajo na potrebo po odprtju dnevnih centrov na severovzhodu in jugovzhodu Slovenije.

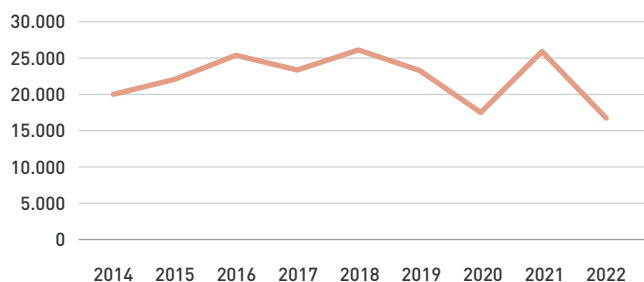
V programih zmanjševanja škode je bilo leta 2022 vključenih 1395 uporabnikov drog in razdeljenih 514000 sterilnih igel in brizg, kar je več v primerjavi z letom 2021. Število izdanih igel in brizg v programih zamenjave sterilnega pribora po letu 2018 kaže trend upadanja. Po letu 2018 pa zaznavamo tudi upad števila stikov v storitvi zamenjave sterilnega pribora za injiciranje do leta 2020 (Sliki 14, 15). Uporabniki lahko infektivne odpadke vrnejo v programe zmanjševanja škode. 72,5 % jih je izjavilo, da rabljene igle vrnejo v program.

Slika 14: Število izdanih igel in brizg, 2014 – 2022

Vir: Kvaternik 2023

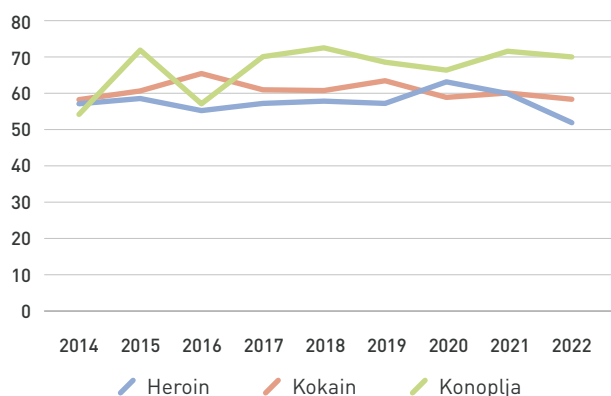
Slika 15: Stiki z injicirajočimi uporabniki drog, 2014 – 2022

Vir: Kvaternik 2023

Uporabniki programov zmanjševanja škode so večinoma uporabniki različnih drog. V letu 2021 so bile najpogosteje uporabljene droge konoplja (72,1 %), kokain (60,4 %) in heroin (59,9 %). Uporaba konoplje in kokaina je v letu 2021 v primerjavi s preteklim letom narastla, uporaba heroina pa nekoliko upadla (Slika 16).

Slika 16: Delež uporabnikov heroina, kokaina, konoplje med programi zmanjševanja škode, 2014 – 2022

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Območna enota Koper, Raziskava o uporabi drog med programi zmanjševanja škode, 2023

V letu 2022 opažamo povečanje deleža uporabnikov z zdravstvenimi težavami (65,4 %). Večina jih ima duševne bolezni (depresija, anksioznost in samomorilne misli), glavobol, hepatitis C, bolečine v okostju, nespečnost in druge težave.

Programi zmanjševanja škode zaradi drog na splošno zaznavajo upad distribucije sterilnih brizg in igel, predvsem inzulinskih brizg z vgrajeno iglo, čeprav se je leta 2022 število razdeljenih sterilnih igel ponovno nekoliko povečalo. Manjša uporaba igel je predvsem posledica spremenjenega načina uporabe drog in posledica opuščanja uporabe drog pri osebah, ki se vključijo v nadomestno zdravljenje z opioidnimi antagonistami. Spremenjen način uporabe drog je lahko tudi posledica naraščajoče uporabe zdravil, ki ponekod celo presega uporabo klasičnih drog (heroin, kokain) in npr. povečana uporaba amfetaminov v nekaterih delih države. Programi tudi poročajo, da je na nekaterih območjih države zelo izrazit pojav brezdomcev, ki so zasvojeni z drogami. Zelo jasna je tudi potreba po vzpostavitvi varne sobe in ureditvi namestitve.

Trg s prepovedanimi drogami

Ponudba

Slovenija je še vedno samooskrbna država pri pridelavi konoplje. Število odkritih posebej prirejenih prostorov se je v letu 2022 sicer zmanjšalo, vendar policija meni, da se metode in oprema izboljšujejo, zato jih je vse težje odkriti. Policija je v letu 2022 odkrila 34 prirejenih prostorov za gojenje konoplje, kar je 22 manj kot leto pred tem (Tabela 3) in zasegla polovico več rastlin konoplje v primerjavi z letom 2021.

Cene

V Tabeli 4 so prikazane cene za najpogostejše prepovedane droge v Sloveniji in njihova prodaja na debelo. Zaznavamo, da se prodajne cene na debelo za večino prepovedanih drog v zadnjih letih niso bistveno spremenile. Znižala se je samo cena 1 kg kokaina in to na vrednost, ki je veljala pred letom 2020 oziroma v obdobju pred COVID-19. Čistost dostopnega kokaina je kljub znižanju cene ostala visoka.

Tabela 3: Število odkritih prirejenih prostorov za gojenje konoplje in število zaseženih rastlin konoplje, 2017–2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Število prirejenih prostorov za gojenje konoplje	78	75	62	70	56	34
Število zaseženih rastlin konoplje	10259	8393	5393	5121	7220	15119

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava

Tabela 4: Cene prepovedanih drog v Sloveniji na debelo v EUR, 2022

Vrsta prepovedane droge	Enota	Minimalno	Maksimalno	Tipično
Heroin	1 kg	15.000	25.000	25.000
Kokain	1 kg	32.000	40.000	36.000
MDMA	1000 tablet	1.500	2.000	2.000
Amfetamin	1 kg	1.500	3.500	2.500
Konoplja gojena v prirejenih prostorih	1 kg	3.000	4.500	4.000

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava

Tabela 5: Cene v EUR po posameznih prepovedanih drogah na drobno, 2022

Vrsta prepovedane droge	Enota	Minimalno	Maksimalno	Tipično
Heroin	1 gram	5,5	70	20 - 30
Kokain	1 gram	30	120	60 - 80
MDMA ekstazi	1 tableta	1	10	5
MDMA kristali	1 gram	5	100	20 - 40
Amfetamin	1 gram	1,6	25	5 - 10
LSD	1 pivnik	1	17	5 - 10
Ketamin	1 gram	7	40	20 - 40
Benzodiazepini - Xanax	1 gram	0,5	2	1

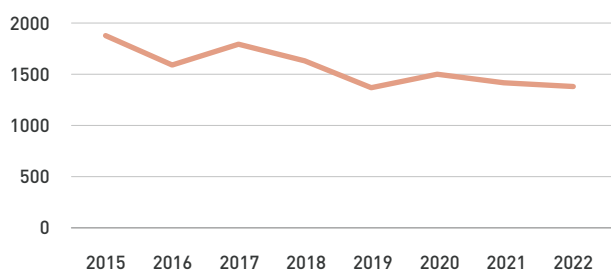
Vir: Združenje DrogArt, 2023

V sklopu sprejema psihoaktivnih snovi za namen testiranja, nevladna organizacija DrogArt zbira podatke o ceni ulične ali spletne prodaje (temni splet) na drobno, torej cena na gram, pivnik ali tableto. V nadaljevanju so v tabeli 5 prikazane cene za najpogostejše prepovedane droge v Sloveniji.

Kazniva dejanja, prekrški in zasegi

V letu 2022 je policija zaznala 1382 kaznivih dejanj nedovoljene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, prepovedanimi snovmi in postopki v športu in predhodnimi sestavinami za proizvodnjo prepovedanih drog (Slika 17).

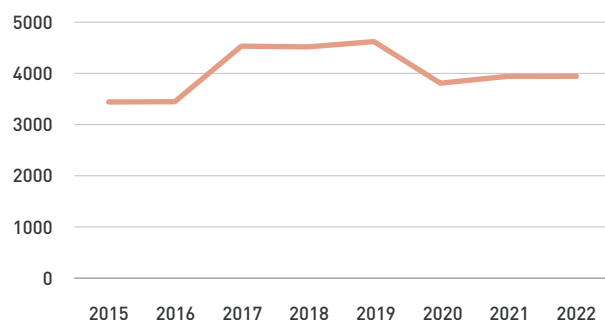
Slika 17: Upad števila kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog v obdobju od 2015 do 2022

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava

Poleg kaznivih dejanj pa je policija zaznala še 3959 kršitev Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, večinoma zaradi posesti prepovedanih drog, kar je 13 kršitev več kot v letu 2021 (Slika 18).

Slika 18: Gibanje števila kršitev s področja prepovedanih drog za obdobje od 2015 do 2022

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava

Tabela 6: Skupna količina zaseženih prepovedanih drog po vrsti prepovedane droge, 2015 – 2022

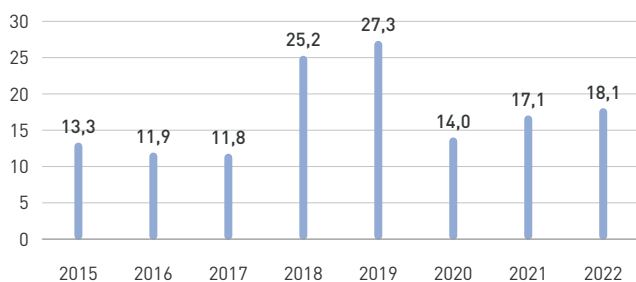
Vrsta prepovedane droge	Enota	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Heroin	Kg	6,47	47,62	10,71	344,89	758,52	4,89	226,15	5,8
Kokain	Kg	2,77	104,61	12,25	14,22	4,06	8,57	827,91	678,35
MDMA	Tbl	2908	499	1636	511	9763	13029	245350	102,5
	Kg	1,98	0,36	1,21	0,28	0,2	0,49	123,46	0,07
Amfetamin	Tbl	95	232	312	58	79	20	3850,5	109
	Kg	2,11	3,11	6,08	5,7	18,31	107,81	96,92	0,72
Konoplja rastlina	Kos	14006	14717	13594	29683	8810	23344	22852	15119
Konoplja marihuana	Kg	487,54	515,96	837,91	398,06	703,61	1412,91	1205,07	688,41
Konoplja smola-hašiš	Kg	2,54	0,94	19,78	0,78	8,78	0,7	0,45	1,74
	ml		2888	137,7	315,4	1021,9	3294,8	271,4	88110,6
Benzodiazepini	Tbl	10503	5608	14177	17734	4819,5	8720,5	7672,5	7451,5
Metadon	ml	2,8	3137,8	1501,5	2282,9	1884	2122,4	1459,1	502,9
Metamfetamin	Kg	0,41	0,07	0,03	0,16	9,41	0,08	6,64	0,54
	Tbl	324	138	137	82	203,5	977	27	38
Sintetični katinoni	g						0,01	7,3	116,1
Konoplja ekstrakti	ml					9391	5926,5	20659,5	3046,6
LSD	Kos					63	64	782,5417	166
Sintetični kanabinoidi	g					18,2	7,3	45,7	101

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava

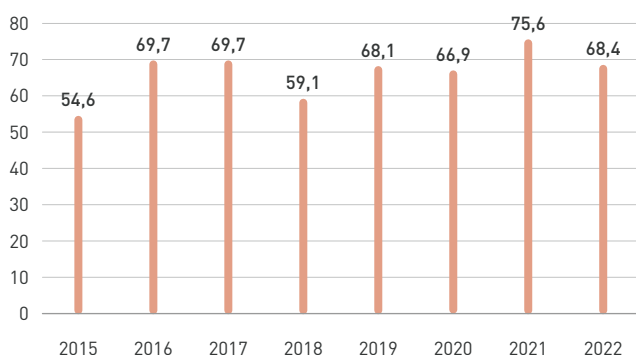
Čistost in kakovost prepovedanih drog

Monitoring prepovedanih drog izvaja Nacionalni forenzični laboratorij (slike 19 – 25).

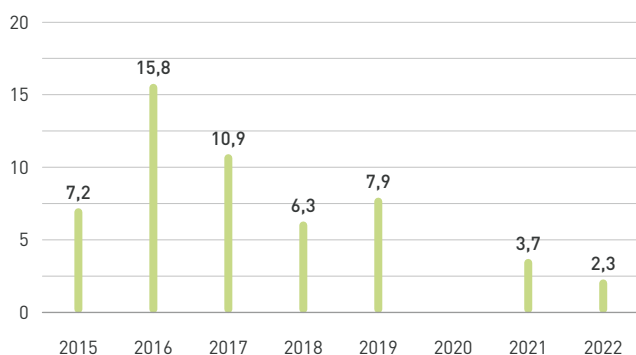
Slika 19: Povprečne koncentracije heroina, 2015 - 2022

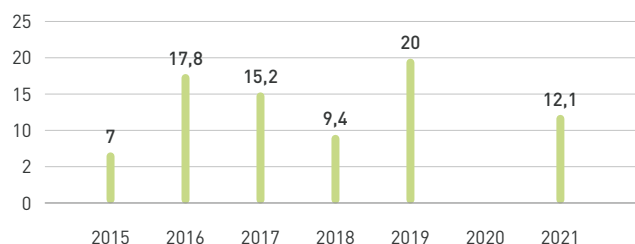
Slika 20: Povprečne koncentracije kokaina, 2015 - 2022

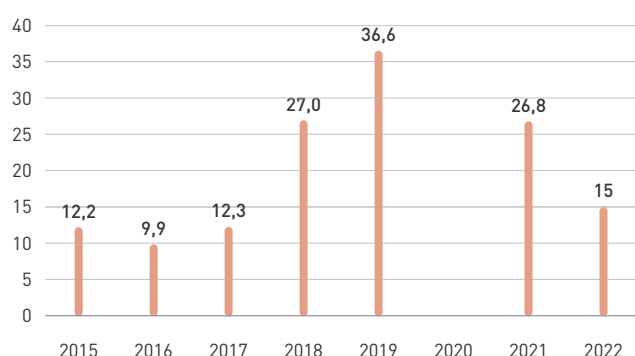
Slika 21: Povprečne koncentracije celokupnega THC v vzorcih konoplje, 2015 - 2022

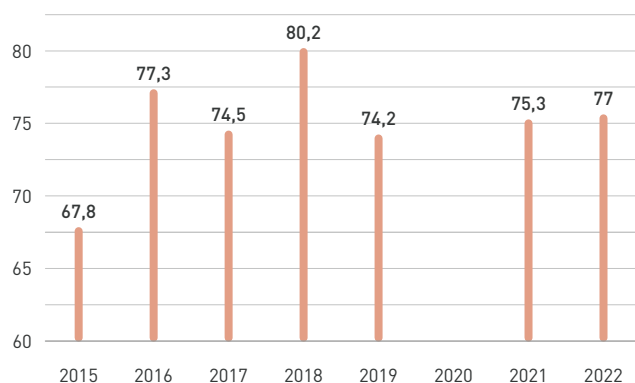
Slika 22: Povprečne koncentracije celokupnega THC v hašišu, 2015 - 2021 (ni podatka za 2022)

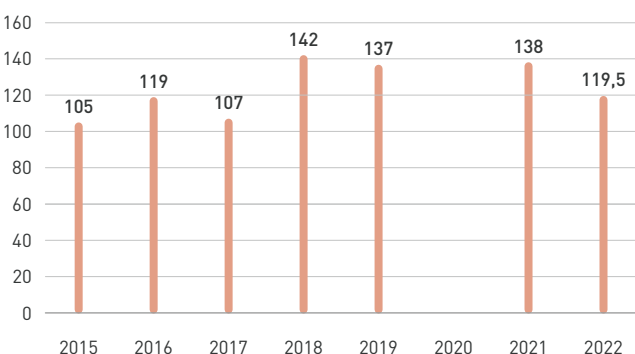
Slika 23: Povprečne koncentracije amfetamina, 2015 - 2022

Slika 24: Povprečne koncentracije MDMA v kristalnih vzorcih, 2015 - 2022

Slika 25: Povprečne vrednosti MDMA mg/tbl, 2015 - 2022

V sklopu anonimne storitve testiranja drog je organizacija DrogArt, z osmimi drugimi sprejemnimi točkami po Sloveniji, sprejela 921 vzorcev (januar 2022 – december 2022). Analize so bile opravljene v Nacionalnem laboratoriju za zdravje, okolje in hrano (NLZOH). Od vseh sprejetih vzorcev jih je bilo največ kupljenih kot kokain (n=307), sledi MDMA v obliki kristalov in tabletk (n=162), amfetamin (n=110), heroin (n=68), kanabis (n=69), LSD (n=49), ketamin (n=27), različni benzodiazepini (n=20), 2C-B (n=24). Sprejeti so bili še vzorci kot NPS (n=40) (vzorci ketamina, 2C-B in benzodiazepini iz skupine NPS niso šteti tukaj).

Droge in promet

V primerjavi z letom 2021 je policija v letu 2022 odredila pravzaprav enako število strokovnih pregledov in sicer 1376 (Tabela 7), v katerih se je pri voznikih ugotavljala prisotnost prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil ali drugih psihoaktivnih snovi. Prisotnost nedovoljenih snovi pri kontroliranih voznikih ostaja sorazmerna s številom odrejenih strokovnih pregledov. Tako kot v preteklih letih prevladuje prisotnost kokaina, kanabinoidov in benzodiazepinov, izredno pa se je povečala prisotnost amfetamina.

Tabela 7: Število odrejenih strokovnih pregledov za ugotavljanje prisotnosti prepovedanih drog in drugih psihoaktivnih snovi, število pozitivnih rezultatov pregleda krvi/sline in urina ter število odklonjenih strokovnih pregledov kri/sline in urina, 2015–2022

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Odrejeni pregledi	723	912	1405	1237	1623	1673	1377	1376
Pozitivni pregledi kri/slina	143	236	238	259	286	262	215	239
Pozitivni pregledi urin	116	151	199	212	223	218	165	182
Odklonjeni pregledi kri/slina	209	315	671	658	935	1022	757	721
Odklonjeni pregledi urin	122	164	417	368	503	672	451	432

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve RS, Generalna policijska uprava

Viri in literatura

Izvirnik monografije, na podlagi katere, je nastala pričujoča publikacija:

Jandl M., Hočevar Grom A., Drev A., Belščak Čolaković A., Kvaternik I., Havaši N. (2023). Report on the drug situation 2023 of the Republic of Slovenia: Nacionalni inštitut za javno zdravje. Pridobljeno s: <https://nijz.si/publikacije/report-on-the-drug-situation-2023-of-the-republic-of-slovenia/>

Kazalo tabel

Tabela 1: Zbirni podatki porabljenih sredstev za področje drog v letu 2022	6
Tabela 2: Razširjenost uporabe prepovedanih drog med prebivalci Slovenije	7
Tabela 3: Število odkritih prirejenih prostorov za gojenje konoplje in število zaseženih rastlin konoplje, 2017–2022	23
Tabela 4: Cene prepovedanih drog v Sloveniji na debelo v EUR, 2022	23
Tabela 5: Cene v Eur po posameznih prepovedanih drogah na drobno, 2022	24
Tabela 6: Skupna količina zaseženih prepovedanih drog po vrsti prepovedane droge, 2015 – 2022	25
Tabela 7: Število odrejenih strokovnih pregledov za ugotavljanje prisotnosti prepovedanih drog in drugih psihoaktivnih snovi, število pozitivnih rezultatov pregleda krvi/sline in urina ter število odklonjenih strokovnih pregledov kri/sline in urina, 2015–2022	27

Kazalo slik

Slika 1: Primerjava razširjenosti uporabe prepovedanih drog in konoplje med prebivalci Slovenije v starosti 15–64 let med letoma 2012 in 2018 skupaj in primerjava razširjenosti konoplje skupaj in po spolu	8
Slika 2: Uporaba konoplje kadarkoli v življenju med mladostniki v starosti 15 let, 2014-2022	9
Slika 3: Razširjenost uporabe drog v zadnjih 12 mesecih	10
Slika 4: Ocena števila visoko tveganih uporabnikov opioidov, 2018 – 2022	10
Slika 5: Število novo odkritih oseb okuženih z virusom HIV	11
Slika 6: Število obravnavanih oseb zaradi zastrupitev s prepovedanimi drogami v UKC Ljubljana, 2010 – 2022	12
Slika 7: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev s kanabisom v UKC Ljubljana, 2010 – 2022	13
Slika 8: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev s heroinom, kokainom in kanabisom v UKC Ljubljana, 2004 – 2022	13
Slika 9: Število obravnavanih bolnikov zaradi zastrupitev z GHB, GBL, BD, stimulansi amfetaminskega tipa in NPS v UKC Ljubljana, 2010 – 2022	14
Slika 10: Število smrti, povezanih z uporabo drog, 2008– 2022, skupaj in po spolu	14
Slika 11: Deleži umrlih po starostnih skupinah, 2022	15
Slika 12: Smrti, povezane z uporabo najpogostejših drog, 2010 – 2022	15
Slika 13: Trend števila prvih in ponovnih ambulantnih obravnav v CPZOPD, 2010-2022	20
Slika 14: Število izdanih igel in brizg, 2016 – 2022	21
Slika 15: Stiki z injicirajočimi uporabniki drog, 2015 – 2022	22
Slika 16: Delež heroina, kokaina, konoplje med programi zmanjševanja škode, 2016–2022	22
Slika 17: Upad števila kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog v obdobju od 2015 do 2022	24
Slika 18: Gibanje števila kršitev s področja prepovedanih drog za obdobje od 2015 do 2022	24
Slika 19: Povprečne koncentracije heroina, 2015 - 2022	26
Slika 20: Povprečne koncentracije kokaina, 2015 - 2022	26
Slika 21: Povprečne koncentracije celokupnega THC v vzorcih konoplje, 2015 - 2022	26
Slika 22: Povprečne koncentracije celokupnega THC v hašišu, 2015 – 2021	26
Slika 23: Povprečne koncentracije amfetamina, 2015 -2022	26
Slika 24: Povprečne koncentracije MDMA v kristalnih vzorcih, 2015 - 2022	26
Slika 25: Povprečne vrednosti MDMA mg / tbl, 2015 - 2022	26

Nacionalni inštitut za javno zdravje

Trubarjeva 2, 1000 Ljubljana

Telefon: [+ 386 1 2441 400](tel:+38612441400)

E-pošta: info@nijz.si

Gradivo je dostopno na:

<http://www.nijz.si/>

NIJZ Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**